Journal of **G**ifted **E**ducation **R**esearch, 2014, 2(2), 86-104.
Üstün **Y**etenekliler Eğitimi **A**raştırmaları **D**ergisi, 2014, 2(2), 86-104.
ISSN: 2147-7248, http://uyad.beun.edu.tr/

Defining Standards for Principal, Teacher Competencies and Instructional Objectives in Science and Arts Centers*

M. Semih SUMMAK & Çiğdem ÇELİK-ŞAHİN*****

Received: 11 February 2014 **Accepted:** 05 November 2014

Abstract: Standards have an important contribution on reaching qualified education. If organizations carry out their works with standards and constitute development plans according to these standards, this will add scientific background to define the success and improvement. When analyzed educational systems of successful countries, standards have been seen. United Stataes of America, Israel and England education authorities have developed standards for gifted education. There are Science and Arts Centers in Turkey and these centers aim to serve qualified and advanced level education for gifted and talented individuals. Defining standards have vital importance for this aim. In this research, it is aimed to investigate gifted education standards in developed and successful countries: America, Israel and England and develop standards for Science and Arts Centers in Turkey. Literature review and content analysis methods are used in this study. To increase the reliability, formed themes are compared to another academic's themes. At the end of the study, standards for principal, teacher competencies and instructional objectives in Science and Arts Centers are defined.

Key words: Standards, science and arts centers, management, teacher competencies, instructional objectives

* This study partially was doctoral thesis. It was presented 1th International Cyprus Educational Research Congress at 2012.

** Assist. Prof., Gaziantep University, Faculty of Education, Gaziantep, Turkey. e-mail: summak@gantep.edu.tr
*** PhD student, Gaziantep University, Educational Sciences Institutes, Gaziantep, Turkey. e-mail: cigdem.cigdem@yahoo.com

© 2014 by BEUN OZELMER, Journal of Gifted Education Research / Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi

Journal of **G**ifted **E**ducation **R**esearch, 2014, 2(2), 86-104.
Üstün **Y**etenekliler Eğitimi **A**raştırmaları **D**ergisi, 2014, 2(2), 86-104.
ISSN: 2147-7248, http://uyad.beun.edu.tr/

Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yönetici, Öğretmen Yeterlikleri ve Öğretimsel Hedefler için Standartların Belirlenmesi*

M. Semih SUMMAK & Çiğdem ÇELİK-ŞAHİN*****

Alış Tarihi: 11 Şubat 2014 **Kabul Tarihi:** 05 Kasım 2014

Özet: Standartların kaliteli eğitime ulaşmada önemli bir katkısı bulunmaktadır. Kurumların belirlenen standartlar çerçevesinde çalışmalarını yürütmesi, gelişim planlarını bu standartlar çerçevesinde oluşturması kaydettikleri ilerlemenin ve elde ettikleri başarının belirlenmesine bilimsellik katacaktır. Başarılı ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde, standartların mevcut olduğu görülmektedir. Ülkemizde nitelikli insan gücü olarak görülen üstün zekalı ve yetenekli bireylerin yetiştirilmesine kaliteli ve ileri düzey eğitim sunarak katkıda bulunmayı hedefleyen Bilim ve Sanat Merkezleri bulunmaktadır ve standartların belirlenmesi bu amacın gerçekleştirilmesi için çok önemlidir. Bu araştırmada, gelişmiş ve üstün zekalıların eğitiminde başarıyı yakalamış ülkelerdeki standartlar incelenerek, ülkemizdeki Bilim ve Sanat Merkezleri için standartların belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Sonuç olarak, Bilim ve Sanat Merkezleri için yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedef standartları belirlenmiştir.
Anahtar Sözcükler: Standartlar, bilim ve sanat merkezleri, yönetici, öğretmen, öğretimsel hedefler

GİRİŞ

Bir toplumun gelişme düzeyini artırarak çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması, o toplumdaki bireylerin beyin gücünü etkili kullanmaları ve potansiyellerinin ortaya çıkarılarak doğru yönlendirilmeleri ile yakından ilgilidir. Bu nedenle, toplumun nitelikli insan gücünü keşfedip, iyi bir eğitimle kalkınmışlık seviyesinin artırılması için kullanması önem arz etmektedir.

Eğitim reformu, son yıllarda bütün ülkelerde kritik bir konu olarak ele alınmaya başlanmıştır. Bunun önemli nedenlerinden birisi, endüstri çağından bilgi çağına geçişle birlikte, ekonominin giderek daha fazla bilgi ve eğitim dayanaklı hale gelmesidir (Hanushek, 2007). Eğitime duyarlı ekonominin küreselleşmesi, her ülkeyi eğitim sistemini çağın ihtiyaçlarına göre yeniden ele almaya zorlamaktadır (Özdemir, 2000).

Bir ülkenin gelişmişliği; o ülke insanlarının iyi ve sürekli bir eğitim almaları ve bununla kazandıkları bilgi, beceriyle ekonomik büyümeye yapabilecekleri katkıya bağlıdır. Kalkınmanın beyni olan bireyin bilinçlenmesi, arama, çalışma, öğrenme ve düşünme isteği ile donatılması gerekir. Bunun için, sosyo-ekonomik gelişmenin en önemli itici gücü ve

* Bu çalışma yürütülen doktora tezinin bir parçasıdır. Bu çalıma, 2012 yılında, 1. Uluslararası Kıbrıs Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yard. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Gaziantep-Turkiye e-mail: summak@gantep.edu.tr
*** Doktora öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Gaziantep-Turkiye e-mail: cigdem.cigdem@yahoo.com

© 2014 by BEUN OZELMER, Journal of Gifted Education Research / Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi

verimlilik artışının en önemli unsuru, toplumun ve işgücünün eğitim düzeyidir. Nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanması, dışa açılma ve uluslar arası rekabet gücü kazanma çabası içinde olan ekonomimiz için hayatî önem taşımaktadır. İşgücünün verim düzeyinin yükseltilmesi, sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi ve hızlandırılması, değişmenin ve gelişmenin anahtarı olan eğitimin görevidir (Çakmak, 2008).

Türkiye, BM Kalkınma Programı 2009 İnsani Gelişme Raporu'nda 182 ülke arasından 79. sırada yer almaktadır (UNDP, Human Development Report, New York, 2009:171). Ülkelerin eğitime yaptığı harcamalar arttıkça insani gelişmişlik düzeyleri de artmaktadır. Türkiye mevcut durumuyla OECD VE AB ülkeleri arasında en son sırada yer almaktadır (OECD Education at Glance, Paris, 2009; UNDP Human Development Report, New York, 2009; akt. Çolak, 2010).

Yapılan analizler ve araştırmalar (Tekışık, 2008; BM Kalkınma Programı, 2009; Gökçe, 2010; Yardımcıoğlu ve Gürdal, 2012) Türkiye'deki eğitimin toplumsal ve bireysel ihtiyaçları karşılayamadığı, toplumu dünya ile birleştirecek ve geleceğe hazırlayacak kalitede olmadığını göstermektedir (TUBİTAK, 2005).

Eğitimin niteliğinin artırılması, eğitim kurumlarında görev yapan personelin niteliğinin artırılması ile mümkündür. Öğrenci başarısını etkileyen en önemli okul değişkeni "öğretmen kalitesi" dir (Hattie, 2003; OECD, 2009). Toplumumuzun ve geleceğimizin en önemli ve değerli varlıkları diyebileceğimiz bu "özel ve nadir" beyinlerin yani üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin hak ettikleri eğitimin, özel olarak yetiştirilmiş uzmanlar ve belirli niteliklere sahip olan öğretmenler tarafından verilmesi ve yine özel becerilerle donatılmış yönetim kadrosuna emanet edilmesi büyük bir gerekliliktir. Gelişmiş ülkelerde üstün zekâlı ve yetenekli bireyler stratejik insan kaynağı olarak görülmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM); okul öncesi, ilk, ortaokul ile liselere devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan özel eğitim kurumudur (MEB BİLSEM Yönerge, 2007: 76). Bu merkezlere devam eden üstün veya özel yetenekli öğrenciler yaşıtlarıyla birlikte temel eğitimlerine normal örgün eğitim kurumlarında devam etmektedir. Bu öğrenciler örgün eğitimlerine paralel olarak BİLSEM'lerde üstün oldukları yetenek alanında diğer okullardan gelen üstün yetenekli arkadaşlarıyla ve alan öğretmenleriyle birlikte çalışmaktadırlar. Böylelikle bu öğrencilerin toplumla bütünleşmesi kendi okullarında sağlanırken; BİLSEM'ler aracılığıyla da yeteneklerini fark etmeleri ve bu yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik eğitim almaları sağlanmaktadır (Keskin, Samancı ve Aydın, 2013).

Günümüz eğitim sisteminde uygulanan müfredat programları, normal öğrencilerin öğrenme kapasitesi göz önünde tutularak hazırlandığı için programın kapsadığı alanlar ve konular üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Bu nedenle üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, normal sınıf ortamında bazı önlemler alınmadığı takdirde çeşitli olumsuzluklarka karşılaşabilmektedir. Bu olumsuzluklardan bazıları aşağıda belirtilmiştir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2001; Karakurt, 2003; Levent, 2011):

- Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar evlerinde, okulda ve çevrelerinde fark edilmez ve desteklenmezse, bu özelliği çocuğa ağır bir yük getirebilir. Bu durum, sadece çocuk için değil, onunla ilişkisi olanlar için de bir problem oluşturabilir.
- Okulda yapılan çalışmalar ve verilen ödevler öğrencilerin seviyelerine uygun olmazsa, okul onlar için sıkıcı bir hale gelebilir.

- Üstün zekâlı ve yetenekli bir öğrencinin okulda elde ettiği kolay başarı, bu öğrencide etkili çalışma alışkanlıklarının gelişmesini engelleyebilir.
- Diğer akranlarından fazla bilgiye sahip olmak, çok soru sormak, bildiklerini sözle anlatma isteği, bazen öğretmen ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir.
- Üstün yetenekli öğrenciler genelde konuşmayı sevdikleri için gerek ders dışında küme tartışmalarında, gerekse ders sırasında öğretmenin sınıf yönetimini zorlaştırabilir.

Bir ülkedeki eğitim kalitesine ilişkin değerlendirme yapabilmenin ilk koşulu evrensel düzeyde kabul gören ölçütlerin varlığıdır. Bu durumda kalite ölçütü evrensel düzeyde kabul edilen bilgi, beceri ve tutumlardır. Bu belirlemeden hareketle, kalitenin kabul edilen ortak ölçütlere göre anlam kazandığı söylenebilir. En sık tercih edilen eğitim kalitesi temsilcisi kolay ölçülebilirliği ve bilimsel bir temel sunması açısından bilişsel becerilere dayalı olarak öğrencilerin öğrendiklerinin test edilmesidir (Hanushek ve Wößmann 2007). Bu anlamda, Bilim ve Sanat Merkezlerinde bilişsel, duyuşsal ya da davranışsal olan kazanımların takibi yapılmamakta, eğitimin kalitesi test edilememektedir.

Dünyanın bugün itibariyle en gelişmiş ülkesi olan Amerika Birleşik Devletleri Birleşik Devletleri yaygın eğitimde ve okuryazarlıkta dünya birincisi değildir ama yeteneklerin keşfi, eğitimi, istihdamı, değerlendirmesi ve gerekiyorsa başka ülkelerden transferinde dünya lideridir. Demek ki bu, zor bireylerin eğitimini ciddi bir şekilde gerçekleştirmek alanın en kritik noktasını oluşturmaktadır. Bu da bir bütün olarak pedagojik önemi ifade eder (Bilgili, 2004).

Yapılan araştırmalar sonucunda, Amerika Birleşik Devletleri'nin, İngiltere ve İsrail'in üstün zekâlı ve yetenekliler alanında dünyada en başarılı ülkeler arasında olduğu tespit edilmiştir (Tannenbaum, 2000; Akarsu, 2001; Bilgili, 2004; MEGEP, 2007; Colangelo ve Davis, 2003, Persson, 2009). Bu ülkelerde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde görev alan öğretmen, yöneticiler ve öğretimsel hedefler için belirlenmiş standartların olduğu ve eğitimin başarısı ve niteliği ile ilgili değerlendirmelerin buna göre yapıldığı görülmektedir. Türkiye'de ise ulusal meslek standartlarının belirlenmesi için Mesleki Yeterlikler Kurumu kurulmuştur, ancak eğitimin birçok alanına, özel eğitime veya üstün zekâlılar ve yetenekliler ile ilgili herhangi bir eğitim kademesinde kaliteye ulaşabilmek için henüz standart belirleme çalışmaları yapılmamıştır.

İngiltere, üstün zekâlılar ve yeteneklilerin eğitiminde Avrupa'nın başı çeken ülkesidir. Bu ülkede hükümet, zorunlu eğitimin geliştirilmesi konusuna büyük önem vermektedir. Bununla birlikte üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi, İngiltere'deki bütün okulların ve hükümetin gündemindedir. Özellikle üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere yönelik özel olanakların sağlanması ailelerin eğitimi ve bu alanda öğretmenlerin yetiştirilmesine önemli bir bütçe ayrılmaktadır (Persson, 2009).

İngiltere'de 1991 yılında ele alınan " 21.yy İçin Eğitim ve Öğretim Yasası" ile birlikte eğitimde kalite konusuna özel bir önem verildiği görülmektedir. 1992 yükseköğretim yasası ile "kalite ve saygınlık" kavramları yükseköğretimde odak noktası olmuştur. Bu nedenle, Yükseköğretim Kalite Kurulu (Higher Education Quality Council), Mesleki Standartlar Milli Kurulu (National Council for Vocational Qualifications), Eğitim Standartları Ofisi (OFSTED: Office for Standarts in Education), Öğretmen Yetiştirme Bürosu (Teacher Training Agency) ve kısa adı ECIS olan Uluslararası Avrupa Okular Kurulu (The European Council of International Schools) tarafından da eğitimde standart geliştirme konusunda önemli çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir.

Üstün yetenekliler eğitiminin en ciddiye alındığı ve hem kuramsal hem de uygulamalı pek çok çalışmanın yapıldığı ülke İsrail'dir (Akarsu, 2001). Konunun bir ulusal öncelik olarak görüldüğü bu ülkede ülkeyi yönetenler en değerli ulusal zenginliklerinin yetenek olduğuna inanmakta ve bunun gereğini yerine getirmektedir. 1970'lerde Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir "Üstün Yetenekliler Müdürlüğü" kurulmuş ve bu kuruluş günümüze gelinceye kadar yapılan tüm etkinlikleri koordine etmiş, gelişmiş ülkelerdeki öncü kuruluşlar içerisinde yer alarak etkili programlar yürütmüştür. Aynı yıllarda Tel Aviv'de ilk tam zamanlı üstün yetenekliler okulu açılmıştır. Güzel sanatlara yönelik okulların yanı sıra genel zekâya öncelik verilmektedir (Akarsu, 2001). İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara büyük önem verilmektedir. Üstünlerin tanımı, programların gelişimi ve özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere büyük miktarda kaynak ayrılmaktadır (Subhi ve Maoz, 2000). Ayrıca, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde görev alacak yönetici ve öğretmenler için İsrail Milli Eğitim Bakanlığı'nca belirlenmiş yeterlilikler vardır. Öğretmen ve yönetici seçimleri bu kriterlere göre yapılmaktadır (İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, 2008).

Türkiye'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde önemli bir rol üstlenmiş olan Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlikleri ve öğretimsel hedef standartlarının oluşturulmasının, varlığı hissedilen problemlere çözüm olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, Bilim ve Sanat Merkezlerinde yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda oluşturulan alt amaçlar şunlardır:

- Amerika Birleşik Devletleri, İsrail'in ve İngiltere'nin üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki yönetici, öğretmen yeterlikleri ve standartları ile öğretimsel hedeflerini ortaya koymak,
- Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimindeki yönetici ve öğretmen yeterliklerini ve standartlarını ve öğretimsel hedefleri, ülkemiz koşullarına ve Milli Eğitim Bakanlığı kriterlerine uygun olarak düzenlemektir.

Ülkelerin kalkınmasında en önemli faktör nitelikli insan gücüne sahip olunmasıdır. Nitelikli insan gücü ise ülkedeki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin sayısının fazla olması ile ilişkilidir. Bu nedenle bu bireylerin yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanabilmelerini sağlamak, ülkemizin bugünü ve geleceği açısından kuşkusuz büyük önem taşımaktadır. Buna rağmen milli eğitim sistemimizin halen çözüme kavuşturamadığı önemli konulardan birisi üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimidir. Bilim ve sanat alanlarındaki katkılarına uygarlık düzeyini oluşturmadaki çabalarına karşın bu çocukların yetiştirilmesine yeterli ilgi ve çaba gösterilmemektedir (Ataman, 2004: 147). Aslında, bu çocukların temel ihtiyacı, onları daha ileriye taşıyacak, geleceklerini garanti altına alacak başarılı bir eğitim sistemidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın kapsamını, dünya çapında üstün zekâlıların eğitimi alanında başarıyı yakalamış ülkelerden, Amerika Birleşik Devletleri (Wisconsin, Colorado, Iowa, California, Maryland, DODEA (Amerika Birleşik Devletleri Savunma bakanlığına bağlı okullar), New Mexico, North Carolina, South Carolina, Misouri, Florida, Texas ve Ohio, Wyoming ve merkezi Washington olan ve birçok eyalet ve ülkede kabul görmüş standartlara sahip NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği) ile İsrail ve İngiltere oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Prosedür

Bu araştırmada, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi hedeflenmektedir ve bu amaca uygun literatür tarama yöntemi tercih edilmiştir. Ülkelere dair belgelerin toplanması, analizi ve literatür tarama yöntemlerini bir bütün olarak kapsayan iç içe geçmiş durum çalışması modeli [case study] kullanılmıştır. İç içe geçmiş durum çalışmasında, ele alınan veya araştırmaya dâhil edilen her bir durum, kendi içinde çeşitli alt birimlere ayrılarak çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi tercih edilmiştir. İçerik analizinde toplanan veriler ana ve alt temalar altında toplanır ve değerlendirilir. İçerik analizi iki ayrı araştırmacı tarafından yapılmış ve belirlenen temalar karşılaştırılmıştır. Araştırmacılar arasındaki uzlaşma yüzdesinin %96 olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın güvenirliği için uzlaşma konusunda Miles ve Huberman'ın (1994) şu formülü uygulanmıştır [Uzlaşma yüzdesi (p) = Görüş Birliği (Na) / ((Görüş Birliği (Na) + Görüş Ayrılığı (Nd)) X 100].

BULGULAR

Bilim ve Sanat Merkezleri için standartların belirlenmesi sürecinde, üstün zekalı ve yetenekliler eğitiminde başarılı olan üç ülke- ABD, İngiltere ve İsrail- baz alınmıştır. Bu bölümde, bu ülkelerdeki yönetici ve öğretmen yeterlikleri ile öğretimsel hedef standartları ile ilgili yapılan içerik analizine ait bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1. Tablo 1. Amerika Birleşik Devletleri, İsrail ve İngiltere üstün zekâlılar eğitimi yönetici standartları/yeterlikleri

Standart içeriği	**Wisconsin**	**Colorado**	**Iowa**	**California**	**Maryland**	**New Mexico**	**Ohio**	**DODEA**	**NAGC**	**İngiltere**	**İsrail**	**Wynn's Framework**
Bilgi yönetimi		✓	✓						✓		✓	
Danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunma	✓			✓							✓	
Personel gelişimini destekleme	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓
Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama	✓	✓	✓	✓		✓						✓
Kaynakları hazır bulundurma, etkin Kullanma	✓	✓	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓
Uzmanlar, veliler ve diğer kurumlar ve personel ile iletişim kurma		✓			✓	✓	✓				✓	
Farklılıklara saygı duyma		✓	✓						✓			✓
İşbirliği ve dayanışma		✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	
Eğitim programları hazırlama, uygulama, öğretimsel destek sağlama	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Adil ve güvenilir olma												✓
Okul gelişim planının uygulanması ve geliştirilmesi							✓					✓
Öğrencilerin akademik haklarını koruma, yüksek beklentiler oluşturma		✓	✓			✓			✓			✓
Araştırma tabanlı uygulamaları destekleme												✓
Tanılama ve yerleştirme	✓				✓		✓			✓		✓

Tablo 1'de Amerika Birleşik Devletleri'nin belirlenen eyaletlerinde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin okul yöneticileri için yeterlikleri belirleyen Wynn's Framework (2009) çalışmasında yer alan yönetici yeterlikleri/standartları verilmiştir. Bu bulgular, yönetici standartlarının bilgi yönetimi, danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunma, personel gelişimini destekleme, öğrenci ihtiyaçlarını karşılama, kaynakları hazır bulundurma ve etkin kullanma, uzmanlar, veliler ve diğer kurumlar ve personel ile iletişim kurma özelliklerini kapsadığını göstermektedir. Ayrıca, bu bulgular, farklılıklara saygı duyma, işbirliği ve dayanışma, eğitim programları hazırlama, uygulama, öğretimsel destek sağlama, adil ve güvenilir olma, okul gelişim planın uygulanması ve geliştirilmesi, öğrencilerin akademik haklarını koruma, yüksek beklentiler oluşturma, öğrencilerin akademik haklarını koruma, yüksek beklentiler oluşturma, araştırma tabanlı uygulamaları destekleme, tanılama ve yerleştirme başlıklarının da önemini ifade etmektedir.

Colorado ve Iowa eyaletlerinde bilgi yönetiminin önemi üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçları ile alakalı bilgi ve anlayışa dayalı bir eğitime pozitif bakış açısı ve destek sergilemek maddesi ile vurgulanmaktadır. Ulusal üstün zekâlılar derneği (NAGC) üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde görev yapan bir yöneticinin bu alanda ileri düzey bilgi sahibi olması, bu özel çocukların eğitimi ile genel eğitim arasında güçlü ilişkiler kurabilmesini, öğretimsel alandaki güncel bilgiyi takip etmeleri ve kurum personeli ve velilere aktarması gerektiği önemli görülmektedir. İsrail'de ise bilgi yönetimi, yöneticinin üstün zekâlı ve yetenekliler alanında akademik bir dereceye sahip olması gerektiği, yönetimsel ve pedagojik alanda danışmanlık hizmeti sağlayabilecek kadar bilgili olmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Üstün zekâlı ve yetenekliler alanında yönetici standartlarından danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunma özelliği vurgulanan eyaletler ve ülke Wiconsin, California ve İsrail' dir. Wisconsin de yöneticilerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmaları gerekli görülmektedir. California'da yöneticilerin risk altındaki öğrencilere danışmanlık yapabilmesi, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması için hizmet sağlamaları gerektiği vurgulanmaktadır. İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki yöneticilerin müfredat dışı çalışmalarda ve pedagojik anlamda danışmanlık hizmeti sağlayabilmeleri gerekmektedir.

Personel gelişimini destekleme özelliği Wisconsin, Colorado, Iowa, California, Maryland, NAGC, Wynn's Framework, New Mexico, Ohio eyaletleri ile İngiltere üstün zekâlılar ve yetenekliler eğitim yönetiminin ortak noktasıdır. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde paydaşlarla kişisel gelişim ve yüksek başarı için işbirliği yapma, öğretmen, danışman ve ebeveynlerin profesyonel gelişimini destekleme, personel uzmanlığını geliştirme, bu alandaki personelin, eğitimindeki güncel uygulamalar ve temel politikalarla ilgili bilginin yaygınlaştırılmasına önem verme maddeleri ile personel gelişiminin önemini ifade eden bulgular tespit edilmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama standardı/yeterliği Wisconsin, Colorado, Iowa, California, New Mexico eyaletlerinde önem arz etmektedir. Personel gelişim planı üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak bilgiyi içermeli, eğitimsel ihtiyaçlar tespit edilmeli, bu öğrencilerin yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren bir eğitim programı uygulanmalı ve öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları ile okul gelişim planının bütünleştirilmesi gibi kıstaslar saptanan bulgular arasındadır. Kaynakları hazır bulundurma ve etkin kullanma özelliği, Wiconsin, Colorado, Iowa, Maryland, NAGC, Wynn's Framework, New Mexico, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim yöneticilerinin sahip olması gereken yeterliklerden birisidir.

Müfredatın iddialı kaynakları kapsamasını sağlamak, eğitim ihtiyaçlarına yönelik önemli insan kaynaklarını, finansal ve materyal kaynakları tahsis edilmesine öncelik vermek, materyalleri, zamanı ve insan kaynaklarını etkili kullanmak, müfredat adaptasyonunu kapsayan kaynakları kullanmak gibi maddeler bir başka araştırma bulgusudur.

Uzmanlar, veliler, diğer kurum ve personel ile iletişim kurma standardı/yeterliği Colorado, Iowa, New Mexico, Maryland, Ohio ve İsrail de mevcuttur. Yazılı ve sözlü iletişim becerisine sahip olmak, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları ve özellikleri için velilerle, sosyal çevre ve diğer öğretmenlerle iletişim kurmak, beklentileri öğrenmek için iletişim kurmak maddeleri ile belirtilmektedir. Colorado, Iowa eyaletlerinde ve Wynn's Framework çalışmasında üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanında görev yapan yöneticilerin farklılıklara saygı duyan kişiler olması gerektiği vurgulanmıştır. Bireysel farklılıklara değer veren bir öğrenme ortamının oluşturulmasına liderlik etmek özelliği tespit edilen araştırma bulguları arasındadır. İşbirliği ve dayanışma standardı/yeterliği Colorado, Iowa, California, Maryland, NAGC, Ohio, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimindeki yöneticilerin sahip olması gereken niteliklerdendir. İleri düzey öğrenme planının gözden geçirilmesi için personel ile işbirliği yapma, eğitim öğretim etkinliklerine ebeveynlerin katılımını teşvik etme, genel eğitimdeki paydaşlarla güçlü ilişkiler kurma, okul gelişim planları ve stratejik planların hazırlanmasında okul personeli ile görüş alışverişinde bulunma, toplum, aile ve diğer üyeleri bir araya getirme gibi maddeleri kapsamaktadır.

Eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması ve öğretimsel destek sağlama, Wisconsin, Maryland, DODEA, Wynn's Framework, Ohio, Colorado, Iowa, NAGC, İngiltere ve İsrail tarafından önemli görülmektedir. Araştırma bulguları, eğitim programının başarısı için öğrencilere danışmanlık ve rehberlik yapma, öğretimsel stratejinin değerlendirilmesine, uygulanmasına ve geliştirilmesine liderlik etme, öğrencilerin eğitimsel fırsatlarını geliştirme, eğitim öğretim programlarının hazırlanmasını koordine etme gibi görevlerinde bulunduğunu göstermektedir.

Wynn's Framework çalışmasından elde edilen bulgular arasında, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimindeki yöneticilerin adil ve güvenilir olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, okul gelişim planının uygulanması ve geliştirilmesi standardı/yeterliği Wynn's Framework çalışmasında, Ohio eyaletinde ve İngiltere'de mevcuttur ve okul gelişim planları ve stratejik planlamada üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili okul personeli ile görüş alışverişinde bulunmak gibi maddeler saptanmıştır.

Öğrencilerin akademik haklarını koruma ve yüksek beklentiler oluşturma standardı/yeterliği, Wynn's Framework, New Mexico, Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği (NAGC), Colorado ve Iowa yönetici standartları arasında bulunmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akademik haklarını korumak ve onlar için yüksek beklentiler oluşturmak ve bu öğrencilerin eğitim programının bir savunucusu olmak bu standardın kapsamındadır. Bulgular arasında yer alan araştırma tabanlı uygulamaları destekleme ve öğrenci başarısına etkisini denetleme, Wynn's Framework çalışmasında tespit edilmiştir.

Tanılama ve yerleştirme Wisconsin, Ohio, İngiltere, Maryland yönetici yeterlikleri/standartları arasında ve Wynn's Framework çalışmasında vurgulanmaktadır. Okul öncesinden onikinci sınıfa kadar olan tüm kademelerde, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere eğitim programı sağlamak, tanılama sürecindeki test programı bilgisine sahip olmak, profesyonel gelişim çabası göstermek, eğitim programlarının planlanmak, tanılama ve eğitim hizmetleri için sorumluluk almak ve bu sürece rehberlik etme nitelikleri bu standart kapsamında olduğu araştırma bulguları arasındadır

Tablo 2. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programı öğretmen standartları-yeterlikleri

Standart içeriği	**Wisconsin**	**Colorado**	**California**	**NAGC**	**North Carolina**	**Texas**	**Wyoming**	**İngiltere**	**İsrail**
İlgi ve yeteneklere dayalı, esnek bağımsız öğrenme ortamlarını destekleme	✓		✓	✓	✓			✓	✓
Eleştirel düşünme, problem çözme becerileri geliştirme	✓				✓		✓		
Kişisel gelişimi ve motivasyonu artırma, yüksek beklentiler oluşturma	✓		✓						
Farklılıkları gözetme	✓		✓	✓	✓				✓
Etkileşimi ve işbirliğini artırma	✓		✓	✓	✓	✓		✓	
Öğretimi planlama ve farklılaştırma	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Değerlendirme stratejileri geliştirme	✓			✓	✓	✓		✓	
Adalet ve ahlaki değerler içerisinde hareket etme	✓			✓					✓
Hayal gücüne saygı duyan, pozitif bakış açısı sergileyen karakter özellikleri		✓		✓			✓		
Profesyonel gelişime önem verme			✓	✓	✓		✓	✓	
Etkili iletişim kurma	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
Genel özellikler bilgisi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırma bulguları, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail öğretmen standartları/yeterliklerinin, ilgi ve yeteneklere dayalı, esnek bağımsız öğrenme ortamlarını destekleme, eleştirel düşünme, problem çözme becerileri geliştirme, kişisel gelişimi ve motivasyonu artırma, yüksek beklentiler oluşturma, farklılıkları gözetme, etkileşimi ve işbirliğini artırma, öğretimi planlama ve farklılaştırma, değerlendirme stratejileri geliştirme, adalet ve ahlaki değerler içerisinde hareket etme özelliklerini kapsadığını göstermektedir. Buna ek olarak, yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyan, esnek, sabırlı, pozitif bakış açısı sergileyen neşeli ve esprili karakter özelliklerine sahip, profesyonel gelişime önem veren, etkili iletişim kurabilen, üstün zekâlı ve yetenekliler ile ilgili genel bilgiye sahip öğretmenlerin, üstün zekalı ve yetenekli bireylerle çalışmasının gerekliliği tespit edilmiştir.

İlgilerine ve yeteneklerine dayalı, esnek, bağımsız öğrenme ortamlarını destekleme Wisconsin, Colorado, California, NAGC, North Carolina, İsrail ve İngiltere'de önemli olan standartlardan/yeterliklerden biridir. Öğrencilerin öğrenme yeteneklerini nasıl geliştireceğini bilme, öğrencilerin duyuşsal ve akademik ihtiyaçlarına göre öğretimi farklılaştırma, bağımsız çalışma ortamları sunma, bağımsız öğrenmeyi desteklemek için araştırma becerilerini kullanma, öğrenciler için fırsatları geliştiren stratejileri başlatma ve destekleme maddeleri öğretmenlerde bulunması gereken standartlar/yeterlikler arasında olduğu araştırma bulguları arasındadır.

Eleştirel düşünme, problem çözme becerilerini geliştirme Wyoming, North Carolina, Wisconsin eyaletlerinde önemli görülmektedir. Araştırma destekli stratejileri anlama ve kullanma (probleme dayalı öğrenme, eleştirel düşünme becerileri vb.) eleştirel düşünme, problem çözme, performans becerilerini geliştirecek öğretim stratejilerini bilme üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenlerde bulunması gereken standartlar/yeterlikler arasındadır.

Kişisel gelişim ve motivasyonu artırma, Wisconsin ve California eyaletlerinde önemli görülmektedir. Entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimi artırma ve grup motivasyonunu artırma, pozitif sosyal etkileşimi ve motivasyonu destekleyen öğrenme ortamları yaratma öğretmen nitelikleri arasındadır.

Farklılıkları gözetme Wisconsin, California, NAGC, North Carolina ve İsrail'de önemli görülen standartlar/yeterlikler arasındadır. Farklı ihtiyacı olan öğrencilere kolaylık sağlama, öğrencilerin öğrenme ile ilgili yaklaşımlarda farklılık göstereceğini ve öğrenme engellerini bilme, farklı dil, sosyoekonomik çevre ve kültürel geçmişe sahip potansiyel öğrencileri yönlendirme, öğrencilerin eğitiminde farklı kültürlerin rolünü anlama, farklı yapıya ve kültüre sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını anlama gibi maddeler önemlidir.

Etkileşim ve işbirliğini artırma Wisconsin, California, NAGC, North Carolina, Texas, İngiltere'de önemli görülen özelliklerdendir. Bu standardın-yeterliğin içeriğinde; pozitif sosyal etkileşimi artırma, aktif araştırma ve işbirliğini destekleme, sınıf içi ve sınıflar arası gruplar oluşturarak ilgi ve yeteneklerine dayalı olarak akranları ile işbirliği içinde öğrenme fırsatları sağlama, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin sosyal duygusal gelişimlerini bu öğrencilerin kişiler arası ilişkilerinin ve öğrenme süreçleri üzerindeki etkisini bilme, işbirliği ortamı içinde bağımsız öğrenmeyi destekleme, öğrenci, veli, meslektaş, yöneticiler, profesyoneller ve kamu kuruluşları ile işbirliği ve iletişim içinde olma maddelerinin olduğu tespit edilmiştir.

Öğretimi planlama ve farklılaştırma Wisconsin, Colorado, California, NAGC, North Carolina, Texas, Wyoming, İngiltere ve İsrail üstün zekâlılar öğretmen standartları/yeterlikleri arasında gösterilmektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin öğrenme ile ilgili yaklaşımlarda farklılık göstereceğini bilme, öğrencilerin duyuşsal ve akademik

ihtiyaçlarına göre öğretimi farklılaştırma derinlik, karmaşıklık hızlandırma yoluyla farklılaştırılmış müfredat oluşturma, öğrencilerin eğitimini farklılaştırmaya yarayan kaynakları bilme ve bilişsel ve duyuşsal öğretim planını öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değerlendirme gibi özelliklerin olduğu saptanmıştır.

Değerlendirme stratejileri geliştirme, Wisconsin, NAGC, North Carolina, Texas ve İngiltere'de mevcuttur. Entelektüel, sosyal ve fiziksel gelişimin sürekliliğini garanti altına alan ölçme ve değerlendirme stratejilerini kullanma, farklı geçmişe sahip bireyleri de kapsayan istisnai öğrenme ihtiyaçları olan bireyleri tanımak için çoklu değerlendirme yapabilme bu standardın/yeterliğin içeriğini oluşturmaktadır.

Adalet ve ahlaki değerler içerisinde hareket etme standardı/yeterliği Wisconsin, NAGC ve İsrail üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenleri için belirlenmiş bir diğer standarttır. Bu standardın kapsamında tarafsız değerlendirme ilkelerini bilme, eğitim desteğinin gözden geçirilmesi ve tüm okul değerlendirmesi için okul liderlik ekibini destekleme, etik uygulamaların standartlarla, politikalarla ve kanunlarla uyumlu olma, etik bakış açısına sahip olma gibi özellikler bulunduğu tespit edilmiştir.

Yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyma, esprili ve neşeli olma, üretken düşünme yeterliği Colorado, NAGC ve Wyoming üstün zekâlı ve yeteneklilerin öğretmen özellikleri arasındadır. Bu öğrencilere pozitif bakış açısı sergileme, esnek ve sabırlı olma gibi karakter özellikleri vurgulanmaktadır.

Profesyonel gelişime önem verme, California, NAGC, North Carolina, Wyoming ve İngiltere'de önemli görülen bir standart/ yeterliktir. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin müfredat ve pedagojisindeki en iyi uygulamalardan araştırma, profesyonel gelişimde görev alma, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili kurumları dernekleri ve yayınları bilme, araştırma destekli profesyonel gelişimle uygulamayı geliştirme, eğitimi iyileştirmek için kişisel uygulamaları geliştirme önemli özellikler arasındadır. Üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimi ile ilgili yasal mevzuatı bilme, alanında uzmanlaşma, etkili uygulamaları kendi profesyonel gelişimi için kullanma gibi özellikler bu kapsamda yer aldığı tespit edilmiştir.

Etkili iletişim kurma/standardını, yeterliğini Wisconsin, California, Colorado, NAGC, North Carolina ve Texas üstün zekâlılar öğretmenleri için belirlenmiş yeterlikler arasında göstermektedir. Sözel ve sözel olmayan iletişimi etkili kullanma, profesyonellere, yöneticilere velilere öğrenci ihtiyaçları ve öğretimsel ilerleme ile ilgili danışma ve etkili iletişim kurma, öğrenci ilerlemesini denetleme, değerlendirme ve veli ve öğrencilerle paylaşma çeşitliliğin iletişim üzerindeki etkisini bilme nitelikleri bu kapsamdadır.

Genel özellikler bilgisi, Wisconsin, California, Colorado, NAGC, North Carolina, Texas, Wyoming, İngiltere ve İsrail tarafından üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin öğretmenleri için önemli görülen standart/yeterliktir. Bu standardın/yeterliğin kapsamında üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin özelliklerini, gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayan en uygun eğitimsel hizmeti sunmak, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin en uygun programa seçilmiş olduğundan ve gerekli destek hizmetlerinin sunulduğundan emin olmak, üstün zekâlılar eğitim tarihi ve bu bireylerin karakteristik özelliklerini bilmek, bu eğitimi destekleyen temel modeller, teoriler ve felsefeleri bilmek, farklı dil çevre ve kültürel geçmişe sahip bireyleri onlara uygun programlara yönlendirmek gibi özellikler bulunmaktadır.

Tablo 3. Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için belirlenmiş öğretimsel hedefler

Ülke / Öğretimsel Hedef Başlığı	**Öğretimsel Hedef Örneği**

Eyalet		
South Carolina	Disiplinler arası ilişkiler	Bilgi sistemi olarak bir disiplini kavradığını gösterebilme
	Araştırma becerileri	Araştırma sorularını oluşturan problemi tanımlayabilme
	Problem Çözme Becerileri	Problem ya da kavram için uygun olan araştırma yöntemini seçebilme
	İletişim Becerileri	Etkili iletişim kurma bilgi ve becerisini sergileme
	Bilgi ve teknoloji kullanımı	Kaynakları ve bilişim teknolojisini etkin kullanma
	Dil ve anlatım	Etkili sunum becerilerini sentezleme
Misouri	Yüksek düzeyde düşünme becerileri	Üst bilişsel becerileri ve düşünme becerilerini geliştirmek
	Sosyal ve duygusal gelişim	Çevreye karşı farkındalık kazanma, toplumla kaynaşabilme
		İlişkilerde karşılıklı güven geliştirme
	Bağımsız öğrenme	Üstün yönleri artırma ve geliştirme
	Estetik ve sanat bilimleri	Sahip olduğu potansiyel sanat yeteneğinin farkında olma
Florida	Eleştirel düşünme	Bir sorunu belirleyip, onu araştırmak ve çok yönlü bakış açılarıyla destekleyebilme
	Etkili çalışma becerileri	Zamanı ve araçları etkili bir şekilde organize edebilecek
	Problem çözme becerileri	Hesap yapma araç gereçlerini kullanmada yeterlik gösterebilme
		Etkili yazma becerileri sergileme
	İletişim Becerileri	Seçilen bilgi alanı ile ilgili tanımları bilme ve organize etme
	Bilgi ve teknoloji kullanımı	Çalışma ve araştırma sürecinde etik ölçütlere başvurma
		Güçlü ve zayıf yönlerini bilme ve kabul etme
	Toplumsal ve etik değerler	Kelime hazinesini geliştirme
		Liderlik nitelik ve özelliklerini tanımlama
	Öz kontrol becerileri	Görev analizi yapıp, grupları organize edebilme
	Dil ve anlatım	
	Liderlik becerileri	
İsrail	İletişim Becerileri	Etkili dinleme becerileri sergileme
	Öz farkındalık	Ait olma ve kabul edilme ihtiyaçlarını farkedebilme
	Yönetimsel Beceriler	Başkalarına rehberlik edebilme
	Disiplinler arası çalışma becerisi	Olguları geniş kültürel bakış açısıyla değerlendirme
	Toplumsal ve etik değerleri bilme ve koruma	Topluma bağlılığın artırılması için toplumsal değerleri bilme ve koruma
İngiltere	Öz kontrol becerileri	Öfke kontrolünün faydalarını bilme
	Bağımsız öğrenme	Konu dışında araştırmalar yapabilme, örneklendirebilme
	Sosyo-duygusal gelişim	Öz güven sahibi olma
	Yüksek düzeyde düşünebilme	Analiz etmenin başarısızlığı önlediğine dair farkındalık geliştirme

Tablo 3'te görüldüğü gibi, Amerika Birleşik Devletleri'nde, İsrail ve İngiltere'de üstün zekâlı ve yetenekliler eğitim programlarında bulunan öğretimsel hedeflerin, dil ve anlatım becerileri, araştırma ve çalışma becerileri, yönetim becerileri öğretimsel hedefler arasındadır. Ayrıca, iletişim becerileri, iletişim, öz kontrol, problem çözme, toplumsal ve etik değerleri bilme, eleştirel ve üretken olma, bağımsız öğrenme, bilgi ve teknoloji kullanımı, sosyal ve duygusal gelişim, yüksek düzeyde düşünme becerileri, estetik ve sanat bilimleri,

öz farkındalık ve disiplinler arası ilişkiler başlıkları altında verildiği bulgusu tespit edilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İsrail üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimin yönetiminde bulunan ve bu önemli kurumların etkili ve başarılı bir şekilde yönetilmesinde kaynak oluşturan standartlar ve yeterlikler ortaya çıkarılmıştır. Buna dayanarak, Bilim ve Sanat Merkezleri yönetici standartlarının şu özellikleri taşıması gerektiği uygun görülmektedir: Bilgi ve bilgi yönetimi, kaynak yönetimi, öğretimsel liderlik, iletişimci liderlik, performans ve gelişim yönetimi, işbirlikçi liderlik, etik liderlik, vizyoner liderlik ve operasyonel bilgi yönetimi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, İngiltere ve İsrail'de üstün zekâlı ve yetenekliler öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yeterlikler ve standartlar incelenmiş, bu öğrencilere gerçekçi hayat becerilerinin kazandırılması, başarılı bir eğitim öğretim hizmetinin sunulması, ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkarılıp, potansiyellerinin geliştirilmesi için gerekli olan özellikler tespit edilmiştir. Bu tespite dayalı olarak, Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin belirlenen şu standartları taşıması gerektiği uygun görülmektedir: Yaratıcılık ve hayal gücüne saygı duyan, esnek, sabırlı, espri anlayışı olan, farklılıklara saygı duyan bir karaktere sahip olan; profesyonel öğrenme, gelişim imkânları takip edip, araştırarak aktif katılım sağlayarak, seminer konferans ve eğitimlerden faydalanan kendini geliştiren öğretmenler olması gerekmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanımları, tanılama ve yerleştirme süreci, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve duygusal özellikleri ve gelişimleri, birbirleri ile ve diğer çocuklara benzerlikleri ve onlardan farklılıkları, eğitimsel ihtiyaçlarını bilen, öğretimi farklılaştırabilen ve bağımsız çalışma ortamları sunabilen kişiler olmalıdırlar. Öğrenci ihtiyaçlarını bilen, işbirliği, etkileşim ve iletişim kurabilen, gerekli mercilerden destek ve danışmanlık isteyebilen kişiler olmaları, bu çocukların eğitimleri, programları ile ilgili detaylı bilgiye sahip olan öğretmenler olmaları, onları başarıya taşıyan öğretmenler olmalarında önemli niteliklerdendir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, İngiltere ve İsrail'deki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim aldıkları kurumların eğitim programlarında mevcut olan ve bu çocuklara uygun olarak hazırlanmış öğretimsel hedefler incelenmiştir. Bu inceleme süreci sonunda, Bilim ve Sanat Merkezleri için öğretimsel hedef standartları belirlenmiştir. Bilim ve Sanat Merkezleri, belirlenen standartlar doğrultusunda, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere uygun ileri düzey bir eğitim hizmeti sunarak, başarıyı yakalayabilir ve bu bireylerin eğitim hayatlarında anlamlı farklılıklar oluşturabilir. Bu öğretimsel hedefler; dil ve anlatım, araştırma ve çalışma becerileri, yönetim becerileri, öz kontrol, problem çözme becerileri, toplumsal, etik değerleri bilme ve koruma ve karakter eğitimidir. Ayrıca, eleştirel ve üretken olma, bağımsız öğrenme, bilgi ve teknoloji kullanımı, sosyal ve duygusal gelişim, yüksek düzeyde düşünme becerileri, estetik ve sanat bilimleri, öz farkındalık, disiplinler arası ilişkiler kurabilme başlıkları öğretimsel hedefler kapsamındadır.

Standartlar değişik şekillerde uygulanabilir ve program geliştirme çabasına odaklanma ve yön gösterme imkânı sunarlar. Yerel düzeyde üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için tasarım ve gelişim imkânları sunan bütünlüğü tanımlamaya yardımcı olurlar. Gelişimin tüm seviyelerindeki üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler adına yapılan çabalar için önemli bir dayanaktır (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği: NAGC, 2012).

Standartlar, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yetiştirilmesinde daha belirgin özelliklerin ortaya konmasını sağlayacağı gibi, bu öğrencilerin eğitimcilerinin

arzu edilen niteliklere ulaşılmasını ve eğitimlerin arzu edilen nitelikleri sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesini daha somut hale getirmektedir (Sak, 2010: 334).

Gümüşeli (2006)'ne göre gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri ile uyum sağlayacak biçimde bir standardizasyona gidilerek, ulusal eğitim sisteminin niteliğinin arttırılması için okul yöneticilerinin standartlarının belirlenmesi gereklidir.

Bir kurum veya alanda gerçekleştirilen standartların, o kurum ve alanın amaçları ile uyumlu olması, ürünün (öğrencinin) istenilen nitelikte olmasını sağlar ve bu da kalite olarak nitelendirilebilir (Özden, 2000: 157). Bu açıdan standartlar amaçlar için son derece önemlidir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Wisconsinos Eyalet Eğitim Komisyonu, standartların olmamasını amaçların olmamasına eşdeğer görmektedir (Colleen,1999: 28).

Standartlar, öğrenciler, öğretmenler, veliler, okul yöneticileri ve toplum için net bir görüntü sunarlar. Standartlar öğretme, öğrenme ve öğrencilerin nasıl, niçin ve ne öğrenmeleri gerektiğine dair değerlendirme sürecini karmaşık olan noktalardan arındırırlar. Politikaları, programları, sınıf uygulamalarını kapsayan eğitim sisteminin tüm bölümlerini ilgilendiren referans noktaları olarak hizmet eden istikrarlı performans hedefleridir. Tüm kararlar, standartlara ulaşmak için gösterilen çabaları desteklemelidir (Hawaii Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Programı, 2012). Bu sonuçlara dayanarak bazı önerilerde bulunulabilir:

- Bilim ve Sanat Merkezleri için belirlenen standart önerileri doğrultusunda, bu merkezlerde yönetici, öğretmen ve öğretim programlarının değerlendirmesi ve denetimi yapılabilir.
- Standartların kurumlara pozitif etkilerinin olduğu bir gerçektir. Bu araştırmada, yönetici, öğretmen yeterlik ve öğretimsel hedef standartlarının belirlenmesi üzerinde durulmuştur. Bu kapsam genişletilerek, Bilim ve Sanat Merkezlerinin fiziksel durumları gibi diğer özelliklerinin iyileştirilmesi ve etkili duruma getirilebilmesi için standartların belirlenmesi çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKLAR

Akarsu, F. (2001). Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları, Ankara, Eduser Yayınları.

Akarsu, F. (2004). "Üstün Yetenekliler". M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A.E. Bilgili (der.), 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı(127–153). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Akkanat, H. (2004). Üstün veya Özel Yetenekli Çocuklar, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı (Mustafa Ruhi Şirin, Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu, Doç. Dr. Ahmet Emre Bilgili). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Ataman, A., (2004): Üstün Zekalı Ve Üstün Yetenekli Çocuklar. Şirin, M., R., Kulaksızoğlu A, ve Bilgili A., E., (Editör), I.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Makaleler Kitabı, içinde, (155-168). Çocuk Vakfı Yayınları, Yayın No:64, İstanbul.

Bilgili, A., E. (2004). "Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sorunu: Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı". Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi seçilmiş makaleler kitabı, No: 63, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.

California Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Program Yönetici Standartları (2005)., http://www.cde.ca.gov/sp/gt/gt/ adresinden 12.05.2012 tarihinde erişilmiştir.

California Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Kalite Göstergeleri (t.y.). http://www.cde.ca.gov/sp/gt/gt/ adresinden 22.05.2012 tarihinde erişilmiştir.

Colangelo, N., Davis, G.A. (2003) Handbook of gifted education (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon

Colorado Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Kalite Göstergeleri.(t.y.). Erişim: 22.05.2012, http://www.giftedteam.org/pdf/links/GTGuidlines.pdf

Colorado ve Iowa Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Programı Yönetsel Standartlar. (2003). http://www.giftedteam.org/pdf/links/ GTGuidlines.pdf adresinden 10.04.2012 tarihinde erişilmiştir.

Colleen, L. (1999). Managing Universities and College: Guides to Good Practice; Quality and Standards. Buckingham-Philadelphia: Open University Pres.

Çakmak, M. (2008). Concerns about Teaching Process: Student Teachers' Perspective, Education Research Quarterly,31(3), 58-77

Çolak, G. (2010). Diversification, Refocusing and Firm Value, European Financial Management, 16(3), 422-448.

DODEA (Department of Defence education activity: Savunma Bakanlığına Bağlı Okullar) üstün zekâlılar program yönetici standartları. (t.y.). Erişim: 22.05.2012, dodea.edu/-Curriculum/giftedEduc/upload/ge_program Guide_sectioni.pdf

Florida Üstün zekâlılar programı öğretimsel hedefler (2009) http://www.palmbeachschools.org/ese/documents/GiftedHandbook.pdf adresinden 20.09.2012 tarihinde erişilmiştir.

Florida Üstün zekalılar Programı Öğretimsel Hedefler http://www.palmbeach schools.org/ese/documents/GiftedHandbook.pdf adresinden 22.09.2012 tarihinde erişilmiştir.

Florida Üstün Yetenekliler Programı Öğretimsel Hedefler (2007) http://etc.usf.edu/flstandards/sss/frameworks.pdf adresinden 20.05.2012 tarihinde erişilmiştir.

Gökçe, F. (2010). Öğretmen ve Öğrencilerin gösterdikleri davranışların Kaliteli Eğitim Açısından Değerlendirilmesi (Denetçi Görüşleri) http://asalbayrak.files.wordpress.com/2013/10/mk63.pdf adresinden 12/12/2013 tarihinde erişilmiştir.

Gümüşeli, A. (2006). Okul kültürü ve liderlik. *Artı Eğitim Dergisi*, *8*, 14.

Hanushek, E.A. ve Wößmann, L. (2007). The Role of Education Quality for Economic Growth, World Bank Policy Research Working Paper No. 4122

Hanushek, E.A. (2007). The Single Salary Schedule and Other Issues of Teacher Pay. Peabody Journal of Education, 82(4)

Hattie, J. (2003). Teachers Make a Difference What is the research evidence?, Distinguishing Expert Teachers from Novice and Experienced Teachers,1-17

Hawaii Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Programı, 2012) for gifted and talented http://gt.k12.hi.us/files/GT_Guide.pdf adresinden 12/08/2012 tarihinde erişilmiştir.

İngiltere Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenleri İçin Tüm Okul Eğitimi Modülü, 2002 http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110809101133/ http://wsassets.s3.amazonaws.com/ws/nso/pdf/6202e744d835b1fdf1a6d4f08f2952f3.pdf adresinden 16.11.2012 tarihinde erişilmiştir.

İngiltere Öğretimsel Hedefler (2008) Handbook for leading teachers for gifted and talented education http://www.teachfind.com/national-strategies/handbook-leading-teachers-gifted-and-talented-education adresinden 15.11.2012 tarihinde erişilmiştir.

İngiltere Öğretimsel Hedefler (2008) Handbook for leading teachers for gifted and talented education http://www.teachfind.com/national-strategies/handbook-leading-teachers-gifted-and-talented-education adresinden 15.11.2012 tarihinde erişilmiştir.

İngiltere Ulusal Kalite Standartları, 2005 http://www.torbay.gov.uk/dfes-iqs-userguide.pdf adresinden 20/09/2012 tarihinde erişilmiştir.

İngiltere Öğretimsel Hedefler (2004) http://webarchive.nationalarchives. gov.uk/20110809101133/http://nsonline.org.uk/node/97623?uc=force_uj adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

İngiltere Ulusal Kalite Standartları (2004) http://webarchive.nationalarchives. gov.uk/20110809101133/http://nsonline.org.uk/node/430217 adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

İngiltere Ulusal Kalite Standartları(2011). http://webarchive.nationalarchives. gov.uk/20110809101133/nsonline.org.uk/search/inclusion/results/nav%3A49610 adresinden 13/09/2012 tarihinde erişilmiştir.

İsrail üstün zekâlılar eğitimi www.ustunzekâlilar.org adresinden 20/09/2012 tarihinde erişilmiştir.

İsrail Milli Eğitim Bakanlığı (2008). http://cms.education.gov.il/educationcms/units/owl/english/about/ministry+structure.htm adresinden 10/01/2014 tarihinde erişilmiştir.

İsrail Milli Eğitim Bakanlığı, (2003). http://cms.education.gov.il/EducationCMS/ Units/Gifted/English/English.htm adresinden 12.10.2012 tarihinde erişilmiştir.

İsrail üstün zekâlı ve yetenekliler için birlikte öğrenme programları (2012) http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Education/three.html adresinden 12.10.2012 tarihinde erişilmiştir.

Karakurt, B. (2003). Sınıf Yönetiminde Üstün Zekâ ve yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu. Eğitişim Dergisi, 2.

Karnes, F.A., Stephens, K., and Whorton, J.E. (2000). Certification and specialized competencies for teachers in gifted education programs. Rooper Review, 22 (3), 201-202

Keskin, M., Samancı, N., Aydın, S. (2013). Bilim ve Sanat Merkezleri, mevcut durumları, sorunları ve çözüm önerileri. Journal of Gifted Education Researches – Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi 1(2), Special Issue, Özel Sayı, 78-96. http://uyad.beun.edu.tr/index.php/JGER/article/view/11/10 adresinden 27/03/2014 tarihinde erişilmiştir.

Levent, F. (2011). Üstün Yetenekli Çocukların Hakları. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, Yayın No. 87.

Marland SP Jr. Education of the Gifted and Talented, Vol 1. Report to the Congress of the United States by the US Commissioner of Education. Washington, DC, US Government Printing Office, 1972.

Maryland Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetici Standartları.(t.y.). http://www.marylandpublicschools.org/NR/rdonlyres/04AFAD1F-8EC8-4EFE-B183-16C2B0C4F84B/13371/MDGTProgramGuidelines.pdf adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

MEB, BİLSEM Yönerge (2007) http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Tebligler_Dergisi /2598.pdf adresinden 15.04.2012 tarihinde erişilmiştir.

MEGEP (2007). Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/ustunZekâveozelyetenekliler.pdf adresinden 22.05.2012 tarihinde erişilmiştir.

Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis. London: Sage.

Misouri Eyaleti Üstün Zekâlılar Eğitim Programı Öğretimsel Hedefler (t.y.): http://www.leesummit.k12.mo.us/gifted/giftedlsr7/handbook/default.htm adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

NAGC (Ulusal Üstün Zekâlılar Derneği), (2012) nagc.org/index2.aspx?id=548 adresinden 30.10.2012 tarihinde erişilmiştir.

NAGC Üstün Zekâlı ve Yetenekliler Eğitim Programı Yönetici Standartları (2006). http://www.nagc.org/GiftedEducationStandards.aspx adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

NAGC-Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminde Öğretmen Bilgi ve Beceri Standartları Washington (2006). http://www.nagc.org/uploadedFiles/Information_and_Resources/NCATE_standards/final%20standards%20(2006).pdf adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

New Mexico Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetici Standartları. (2011). http://ped.state.nm.us/gifted/Gifted%20TA%20manual.pdfadresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

North Carolina (AIG) Standartlar ve Göstergeleri (2006). http://www.ncpublicschools.org/academicservices/gifted/aiglicensure/ adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

Ohio Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Program Yönetim Standartları.(t.y.). http://education.ohio.gov/GD/Templates/Pages/ODE/ODEDetail.aspx?page=3&TopicRelationID=962&ContentID=49482&Content=122365 adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

Özdemir, S. (2000). Eğitimde Örgütsel Yenileşme. Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Özden, Y. (2000). Eğitimde Yeni Değerler, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Özsoy, Y., Özyürek, M., & Eripek, S. (2001). *Özel eğitime giriş.* Ankara: Karatepe Yayınları.

Persson, R.S. (2009). Gifted Education in Europe. In Barbara A. Kerr (eds.). Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent (Volume one). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Sak, U. (2010). *Üstün zekalılar: özellikleri tanılanmaları ve eğitimleri*, Maya Akademi, Ankara.

South Carolina Üstün Zekâlılar Eğitim Programı ve Öğretimsel Hedefler (t.y.) http://www.nagc.org/uploadedFiles/Gifted_by_State/Affiliates/2011_Affiliate_Conference/curric%20page%20from%20SC%20(for%20common%20core.pdf adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

Subhi T. ve Maoz, N. (2000). "Middle-East Region: Efforts, Policies, Programs and Issues" Kurt Heller (Ed.). International Handbook of Giftedness and Talent. (743–757). Oxford: Elsevier Science Ltd.

TUBİTAK (2005). Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi. Eğitim ve insan kaynakları sonuç raporu ve strateji belgesi. Ankara.

Tannenbaum, A.J. (2000). A History of Giftedness in School and Society, International Handbook of Giftedness and Talent, 2, 23-53.

Texas Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Öğretmenlerinin Standartları (t.y.). Erişim: 22.05.2012, http://www.sbec.state.tx.us/

UNDP (United Nations Development Programme). (2009). *Human Development Report 2009.* http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf adresinden 12/01/2014 tarihinde erişilmiştir.

Wynn, J. E.(2010). Attributes of effective elementary principals who lead successful gifted programs: A case study Dissertation: Mercer University.

Wisconsin Eyalet Standartları.(t.y.). http://www.hasd.org/curriculum/wisconsin standardsforgiftededucation.cfm adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

Wisconsin Üstün Zekâlılar Öğretmenleri Standartları.(t.y.). http://dpi.wi.gov/cal/pdf/ gtguide.pdf adresinden 10.12.2012 tarihinde erişilmiştir.

Yardımcıoğlu, F. ve Gürdal, T. (2012). Türkiye'de Eğitimin Niteliğinin OECD ve AB Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Bir Analizi, Finans Politik & Ekonomik Yorumlar 2012 Cilt: 49 Sayı: 570.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.